

POLICY BRIEF

Metsähallituksen ja kaupunkikumppaneiden välinen yhteistyö Rannikko-LIFE-hankkeessa

Johdanto

Rannikko-LIFE -hankkeessa on kunnostettu merkittäviä rannikon ja saariston elinympäristöjä kuten paahdealueita, rantaniittyjä, lehtoja ja hakamaita. Lisäksi on poistettu haitallisia vieraslajeja kuten esimerkiksi kurttureusua ja jättibalsamia. Hoidettavana on ollut Suomen rannikon luontoa Perämereltä Hangon saaristoon sekä Viron pohjoisrannikolla. Metsähallituksen koordinoimassa hankkeessa on mukana kahdeksan kumppania, joista hankkeen kaupunkikumppanit Suomessa ovat Turku, Rauma ja Raahe.

Hankkeen aikana kertyneet kokemukset ovat tuoneet havainnollistavaa lisätietoa esimerkiksi siitä, kuinka kaupunkien ja Metsähallituksen välinen yhteistyö Natura 2000 -alueiden hoidon suunnittelussa ja luonnonhoitotöiden toteuttamisessa on toiminut hankkeen aikana. Onko hanke vaikuttanut ja miten kaupunkien Natura 2000-alueiden hallintointiin?

Käytännön esimerkkejä hankkeen luonnonhoitotöiden toteutuksesta

Kaupunkikumppaneiden konkreettisen esimerkkien kautta päästään luonnonhoidon arjen äärelle ja tuodaan esiin kehitettäviä kohteita, jotta Natura 2000-alueiden suunnittelu ja hallinnointi olisi mahdollisimman sujuvaa tulevaisuudessa.

Turun kaupunki: Ruissalon Kallanpään uusi kosteikko

Natura2000-alueiden hoidosta

Turun Natura2000-alueita, joihin kuuluvat muun muassa Ruissalon saaren jalopuumetsät sekä Rauvolanlahti, hoidetaan vuosittain hoitosuunnitelmien mukaisesti. Alueilla on toteutettu inventointeja ja selvityksiä (esimerkiksi linnusto-, lepakko-, kovakuoriais-, perhos- ja putkilokasvikartoituksia), jotka toimivat pohjatietona varsinaisille hoitotoimenpiteille. Vuosittaisiin hoitotoimenpiteisiin kuuluvat esimerkiksi ruovikon niitto, laidunnus sekä vieraslajien torjunta. Pitkäkestoisille hoitotoimille ja yhteistyölle eri toimijoiden kesken on luotu käytäntöjä jo aiemmassa, vuonna 2006 päättyneessä LIFE-projektissa (Management of Urban Natura 2000 Areas in SW Finland).

Rannikko-LIFE-hanke on tuonut lisärahoitusta Turun kaupungin vuosittaiseen luonnonhoitotyöhön, lehtojen ja perinnebiotooppien hoitoon sekä säännölliseen vieraslajien torjuntaan. Konkreettisen luonnonhoitotyön lisäksi hankkeen aikana laadittiin myös jalopuumetsien ja perinnebiotooppien hoitosuunnitelmat kohdealueille sekä vieraslajisuunnitelma Ruissaloon. Lisäksi hanke mahdollisti monia toimenpiteitä, jotka eivät kuulu vuosittaiseen luonnonhoitoon.

Näiden toimenpiteiden avulla oli mahdollista viedä ennallistamistyötä pidemmälle, ja esimerkiksi opastusta ja luontokouluopetusta kehittämällä myös viestiä ja tiedottaa Natura-alueiden hoidon tärkeydestä aiempaa monipuolisemmin.

Yhteistyö kaupungin ja Metsähallituksen välillä on ollut sujuvaa Rannikko-LIFE-hankkeen aikana.

Ruissalon Kallanpään uusi kosteikko

Turun kaupunki on edistänyt RannikkoLIFE-hankerahoituksella useita luonnonhoitotoimenpiteitä kuluneiden vuosien aikana. Yksi hankkeessa toteutetuista toimenpiteistä oli kosteikon rakentaminen Ruissalon Kallanpään. Kosteikon kaivuu- ja rakennustyö sujui hyvin ja kosteikko valmistui Kallanpään pellolle keväällä 2024. Uusi monimuotoisuuskosteikko houkutteli jo heti valmistuttuaan paikalle yli 100 sorsalintua.

Kallanpään pellolle kaivettava kosteikko osoittautui suunniteltua monivaiheisemmaksi toteuttaa ja esimerkiksi maisematyölupaprosessin vaatimukset tarkentuivat vähitellen hankkeen aikana. Hanksuunnitelmassa kosteikon arvioitiin valmistuvan heti hankkeen alkuvuosina, mutta soveltuvan kosteikkosuunnitelman tilaaminen, pilaantuneen maa-aineksen tutkimukset kohdealueella, maisematyölupaprosessi ja suunnitelman tarkennukset viivästyttivät valmistumista usealla vuodella. Myös kulut osoittautuivat arvioitua suuremmaksi. Haasteista huolimatta kosteikko onnistuttiin kuitenkin toteuttamaan Rannikko-LIFE-hankkeen aikataulun puitteissa.

Kosteikko poikkesi monista muista Rannikko-LIFE-hankkeessa toteutetuista toimenpiteistä siten, että sen toteutusvaiheet vaativat varsin runsaasti kaupungin ulkopuolisia palveluhankintoja ja kilpailutusta kaupungin käytäntöjen mukaisesti. Jatkossa vastaaviin hankkeisiin ja toimenpiteiden toteutukseen onkin hyvä pyrkiä varaamaan jo suunnitteluvaiheessa runsaasti aikaa ja arvioida myös toteutuskuluihin joustonvaraa. Toteutuksen sujuvuutta edesauttaa myös rahoittajan suhtautuminen aikataulu- ja budjettimuutoksiin joustavasti ja selkeällä ohjeistuksella tilanteessa, jossa etsitään ratkaisua esimerkiksi hankepartnerin oman budjetin osa-alueita ja toimenpiteitä päivittämällä. Koko prosessin ajan keskustelua työn vaiheista käytiin sujuvasti Metsähallituksen kanssa, ja Metsähallitus myös toimi aktiivisena tiedon välittäjänä rahoittajan ja kaupungin välillä.

Kuvassa vasta valmistunut Kallanpään kosteikko Ruissalossa. Kuva: Heidi Metsälä.

Rauman kaupunki: Nurmeksen Päiväranta ja Pinokari

Helmikuinen päivä vuonna 2017 oli aurinkoinen ja tuuleton leuto pakkaspäivä. Maassa ei ollut lunta ja meren jää sileä ja kirkas. Metsähallituksen suunnittelijoiden ja Rauman kaupungin saaristosta vastaavien henkilöiden kanssa lähdettiin kelkoilla Rauman saaristoon etsimään kohteita Rannikko LIFE- hankkeeseen. Tavoitteena oli löytää sopivia perinnebiotooppikohteita ennallistettaviksi.

Metsähallitus oli esitellyt Rannikko LIFE -hanketta jo syksyllä 2016. Raumalla nähtiin hanke mahdollisuudeksi edistää Nurmeksessa ja Reksaassa jo aloitettua pienimuotoista laidunnusta. Kelkkaretki päätyikin Nurmeksen Päivärantaan, jossa ruokailun jälkeen kartoitimme sekä Päivärannan että Pinokarin tilojen potentiaaliset ennallistamiskohteet. Alueet olivat edustavia ja päätimme ehdottaa laajaa kokonaisuutta yhdeksi kohteeksi Rannikko LIFE-hankkeeseen. Ennallistettava ala käsitti kaikkiaan yli 30 hehtaaria umpeenkasvaneita peltoja, entisiä hakamaita ja metsälaitumia sekä ruovikoituneita rantaniittyjä.

Hankkeen budjetointiin Rauma sai hyvää tukea Metsähallitukselta. Ilman apua budjetointi ei olisi onnistunutkaan, koska Raumalla ei tällaisesta hankkeesta ollut aikaisempaa kokemusta. Laadittu budjetti toimi myös hyvänä tukena päätöksenteossa Raumalla. Teknisen valiokunnan päätös osallistua hankkeen kumppaniksi tehtiin 22.8.2017.

Hyvä yhteistyö Metsähallituksen kanssa jatkui koko projektin ajan. Jo alkuvaiheen suunnittelun aikana Päivärannan ja Pinokarin kohteella Metsähallituksen asiantuntija antoi ohjeita, mitä toimenpiteitä voi tehdä ennen luonnonhoitosuunnitelman valmistumista. Luonnonhoitotyöt Nurmeksessa pääsi varsinaisesti vauhtiin syksyllä 2021 luonnonhoitosuunnitelman valmistuttua. Hoitotyöt etenivät sujuvasti selkeän hoitosuunnitelman ja Metsähallituksen asiantuntijan aktiivisella tuella. Lopputuloksena saatiin hyvin edustava kohde, josta tunnustuksena Maatiainen ry antoi vuoden 2023 perinnemaisema -kunniakirjan yhdessä Eurajoen Kaunissaaren kanssa.

Talvella 2023–2024 nousi kuitenkin synkkiä pilviä taivaalle. Rauman saaristoon oli rantautunut susia. Yhteistyössä Metsähallituksen ja Riistakeskuksen kanssa pyrimme ennaltaehkäisemään mahdollisia vahinkoja. Riista- ja valvontakameroista huolimatta petovahinkoja sattui keväällä ja kesällä 2024 niin, että laidunnus oli keskeytettävä. Rauman metsästysseura ry haki kaatolupaa yhdelle sudelle, jonka myös sai. Yrityksistä huolimatta susia ei saaristosta saatu häädettyä. Hankalaksi asian tekee myös se, että eri luonnonsuojelulliset tavoitteet ovat ristiriidassa keskenään. Toisaalta susien suojelu ja toisaalta perinnebiotooppien ennallistamisen tavoitteet. Suden kaatoluvan saaminen laidunnuskauden ulkopuolella osoittautui mahdottomaksi, vaikka talvi olisi pyyntiä ajatellen paras ajankohta.

Rauman on Rannikko LIFE -hankkeen kumppanina ollut hyvä toimia. Käytännön tasolla yhteistyö on ollut sujuvaa ja yhteydenpito aktiivista. Edes projektipäällikön vaihtuminen kahteen kertaan ei ole ratkaisevasti vaikuttanut töiden etenemiseen.

Rauman kaupungin Wihertoimi on vastannut Rannikko-LIFE-projektin kaupungin osatoteutuksen koordinoinnista ja käytännön toimenpiteistä koko hankkeen ajan, vaikka vastuuta luonnonsuojelusta ei ole osoitettu millekään taholle erityisesti. Tämän takia olisi hyvä selkeästi linjata Natura 2000-alueiden hallinnointi ja muun luonnonsuojelutyön Rauman kaupunkiorganisaatiossa.

Laidunnusta Nurmeksen kohteella. Kuva: Kustaa Elsillä

Raah: Raahen saariston luonnonhoitosuunnitelma

Taskun pooki ja ympäröivää nummea Raahen saaristossa. Kuva: Panu Keihäs.

Raahen saaristossa tehtiin luonnonhoidollisia toimenpiteitä perinnebiotooppien tilan parantamiseksi sekä rantaympäristöjen avoimena pitämiseksi. Toimenpiteitä olivat kunnostusraivaus, laidunnus ja niitto. Taskun saarelle tehtiin lisäksi luontopolku, jossa esitellään perinnemaisemia ja niiden hoitoa. Tehdyt toimenpiteet perustuvat Rannikko-LIFE-hankkeen aikana laadittuun luonnonhoitosuunnitelmaan. Tämä suunnitelma on ollut tärkeässä roolissa Raahen saariston Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelman päivittämisessä hankkeen ulkopuolella.

Raahen saariston Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma on vuodelta 2008 ja sen päivitys on alkanut hankkeen aikana. Uusi hoito- ja käyttösuunnitelma perustuu Metsähallituksen asiantuntijoiden johdolla tehtyyn luonnonhoitosuunnitelmaan. Hankkeessa tuotettu toimenpideohjelma on edistänyt ja mahdollistaa jatkossakin luonnonsuojelutoimenpiteiden toteuttamisen, vaikka hoito- ja käyttösuunnitelman päivitys ei kuulunut hankkeen tavoitteisiin.

Laadittu toimenpidesuunnitelma ja hankkeen aikana tehdyt luonnonhoitotyöt ovat näyttäneet tekemisen suuntaa tulevalle hoito- ja käyttösuunnitelmalle. Esimerkiksi tulevaan hoito- ja käyttösuunnitelmaan on lisätty toimenpiteisiin vieraslajien poisto. Hankkeen aikana tehdyt havainnot vieraslajeista ja hankkeen aikana tehty luonnonhoitosuunnitelma vaikuttivat tulevan hoito- ja käyttösuunnitelman toimenpiteisiin osittain hyvinkin konkreettisella tasolla.

Johtopäätökset hankkeen vaikutuksesta kaupunkien Natura 2000-alueiden hoitoon

Hanke on tuonut lisärahoitusta kuntien Natura 2000-alueiden hoitamiseen, mutta myös selkeyttänyt ja vauhdittanut prosesseja tiettyjen luonnonhoidollisten toimenpiteiden suunnitteluissa. Suunnitelmallisuus on selkeästi kasvanut. Hankkeessa asetettu aikataulu ja hankkeen tavoitteet kirjattuna ovat selkeyttäneet toimenpiteiden tekemistä. Hanke on tuonut kunnostustoimenpiteet ja luonnonsuojelun näkyväksi.

Yhteistyö Metsähallituksen työntekijöiden kanssa on ollut sujuvaa erityisesti kunnostustoimenpiteiden suunnittelun ja toteutuksen osalta. Yhteistyö on aktivoitunut kaupunkien ja Metsähallituksen välillä hankkeen ansiosta.

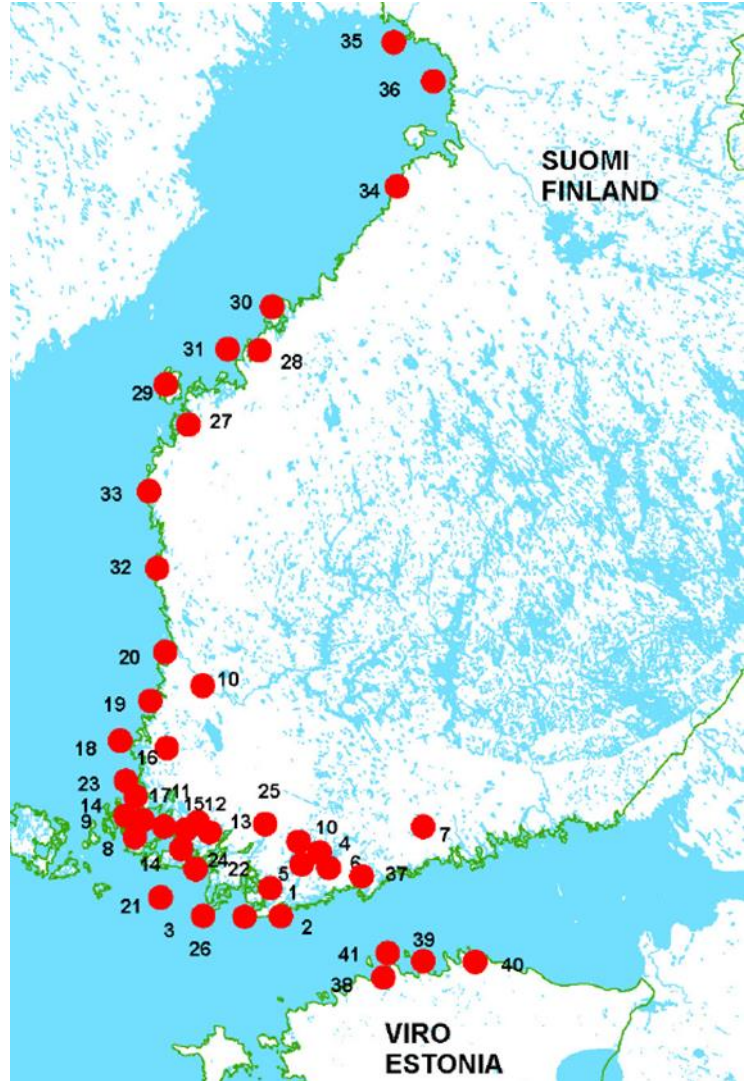
Hankkeen aikana Metsähallituksen ja kaupunkikumppanien välinen yhteistyö sujui, mutta kaupunkikumppaneiden välinen yhteistyö ei ollut vilkasta. Metsähallitus on sopinut luonnonhoitotöiden suunnittelusta ja toteutuksesta jokaisen kaupunkikumppanin kanssa erikseen tarpeiden mukaan. Metsähallituksen rooliin suunnittelussa ja toteutuksessa vaikuttaa ratkaisevasti kunkin kaupungin käytettävissä olevat resurssit.

Hankesuunnitelmassa mainittu kokemusten vaihto (best practices) kaupunkikumppanien välillä ei täysin toteutunut. Kokemusten jakaminen osaltaan toteutui järjestetyissä työpajoissa, mutta tiiviimpi yhteydenpito hankkeen aikana ei toteutunut. Koronapandemia asetti uusia ennakoimattomia haasteita kaupunkikumppaneiden välisen yhteistyön edistämiseksi ja saattamiseksi seuraavalle tasolle. Painopisteeksi valikoitui kullekin kaupungille räätälöityjen toimenpideohjelmien käytännön toteutus. Tämä oli perusteltua paikallisen vaikuttavuuden ja luonnonsuojelun hyväksi tehtävän työn näkyvyyden varmistamiseksi. Osaltaan tähän vaikutti myös kaupunkikumppaneiden osatoteutusten sisällölliset erot ja maantieteellinen sijainti.

Metsähallituksen organisaatiomuutoksen jälkeen on entistä tärkeämpää, että tiedossa olisi yhteyshenkilö tai tiimi, johon kaupunkiorganisaatiot voivat olla yhteydessä. Metsähallituksen rooli ja asiantuntijoiden työ on ollut erittäin arvokasta hankkeen aikana. Tämä korostui erityisesti luonnonhoitotoimenpiteiden suunnittelussa Rauman ja Raahen kaupungeissa. Tämän yhteistyön toivotaan jatkuvan myös tulevaisuudessa.

Rannikko-LIFE -hankkeen kohdealueet

- 1 Tapelsäsen-Lindövikén-Heimlax
- 2 Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualue
- 3 Tulliniemen linnustonsuojelualue
- 4 Karkali, Suurniemi ja Mailan alueet
- 5 Kalkkimäki ja Laukmäki
- 6 Lohjanjärven alueet
- 7 Lemmenlaakson lehto
- 8 Houtskärin lehdot
- 9 Iniön saaret
- 10 Lemulanrinne
- 11 Hulaholmi-Kluuvi
- 12 Ruissalo
- 13 Rauvolanlahti
- 14 Seilin saaristo
- 15 Pakinaisten saaristo
- 16 Untamala
- 17 Keistiön fladat
- 18 Uudenkaupungin saaristo
- 19 Rauman saaristo
- 20 Preiviikinlahti
- 21 Saaristomeri
- 22 Paraisten harjusaaret
- 23 Katanpää
- 24 Uutiskuuva
- 25 Vuorelanmäki
- 26 Örö
- 27 Södra Stadsfjärden-Söderfjärden-Öjen
- 28 Lapuanjokisuisto-Bådaviken
- 29 Merenkurkun saaristo
- 30 Luodon saaristo
- 31 Uudenkaarlepyyn saaristo
- 32 Kristiinankaupungin saaristo
- 33 Närpiön saaristo
- 34 Raahen saaristo
- 35 Perämeren kansallispuisto
- 36 Perämeren saaret
- 37 Meiko - Lappträsk
- 38 Paljassaare
- 39 Kolga lahe
- 40 Lahemaa
- 41 Aegna

Lisätietoa hankkeesta ja kaupunkikumppaneista:
<https://www.metsa.fi/projekti/rannikko-life-hanke/>

Hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan komissio tai CINEA ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä.

E4. Policy brief

Cooperation between Metsähallitus and city partners in the CoastNet LIFE project

CoastNet LIFE project restored important coastal and archipelagic habitats, such as sun-lit environments, coastal meadows, herb-rich forests and wooded pastures. In addition, invasive alien species have been removed, such as for example Japanese rose and Himalayan balsam. The area managed included Finnish coastal nature from the Bothnian Bay to the Hanko Archipelago as well as the northern coast of Estonia.

The project is administered by Metsähallitus, Parks & Wildlife Finland. The eight partners include three city partners in Finland: Town of Raahe, Town of Rauma and City of Turku.

The experiences gained during the project have provided valuable insights into how the cooperation between cities and Metsähallitus has functioned in planning the management of Natura 2000 areas and implementing nature management activities. Has the project influenced the management of Natura 2000 areas in cities, and if so, how?

Through the concrete examples provided by the city partners, we delve into the realities of everyday nature management and highlight areas for improvement, ensuring that the planning and management of Natura 2000 areas can proceed as smoothly as possible in the future.

An example from the city of Turku was the new wetland in Ruissalo area, established during the CoastNet LIFE project. The town of Rauma had an example of a grazing site, with planning and restoration actions supported by specialists from Metsähallitus. The development of a new management and use plan for the Natura 2000 area of the Raahe Archipelago began outside the CoastNet LIFE project but benefited from project's experiences. This plan also benefited from the nature management plan for the Raahe Archipelago, which was developed during the project.

Main conclusions of how the project influenced the management of Natura 2000 areas in cities during the CoastNet LIFE project

The project has not only secured additional funding for managing the municipalities' Natura 2000 areas but also clarified and accelerated the planning of certain nature management measures. Overall, planning efforts have significantly increased. The project's established schedule and recorded goals have provided a clearer framework for implementing measures. Additionally, the project has brought restoration efforts and nature conservation into greater focus.

The cooperation with Metsähallitus' employees has been smooth, especially regarding the planning and implementation of restoration actions. The project has also strengthened collaboration between the cities and Metsähallitus.

During the project, the cooperation between Metsähallitus and the city partners was effective; however, collaboration among the city partners themselves lacked vitality. Metsähallitus coordinated the planning and implementation of nature management works individually with each city partner, tailoring the efforts to their specific needs. The role of Metsähallitus in planning and implementation was significantly influenced by the resources available to each city.

The exchange of experiences (best practices) between city partners, as outlined in the project plan, was not fully realized. Although experiences were shared during the organized workshops, closer collaboration throughout the project did not fully actualize. The COVID-19 pandemic introduced new and unforeseen challenges, hindering efforts to enhance cooperation between city partners. The focus shifted to the practical implementation of action programs tailored to each city. This approach was justified to ensure local effectiveness and highlight the visibility of the work done for nature conservation. Differences in the content of the city partners' partial implementations and their geographical locations also played a role in shaping this outcome.

Following Metsähallitus' organizational change, it has become even more important for city organizations to have a clear point of contact, whether a specific person or team. The role of Metsähallitus and the contributions of its experts have been invaluable during the project, particularly in the planning of nature conservation measures in the cities of Rauma and Raahel. It is hoped that this cooperation will continue in the future.

The project has received funding from the LIFE Programme of the European Union. The material reflects the views by the authors, and the European Commission or the CINEA is not responsible for any use that may be made of the information it contains.

